

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Delo v vinogradih.

Izvanredno mila zima brez snega nam omogočuje delo v vinogradih. To nam pride gotovo prav. Mnogo gospodarjev bo moralo kmalu odriniti v vojsko in gotovo bodo šli z bolj lahkim srcem, če bodo svoje vinograde poprej vredili. Spomladi bo gotovo tudi veliko pomanjkanje delavcev in zato nam bo vsako delo, ki ga moremo izvršiti že sedaj, olajšalo težaven položaj vinogradnikov spomladi.

Vprašanje je pa, ali se priporoča, da spomladno delo v vinogradih že zdaj izvršimo, katero delo in v koliki meri.

Odgovor je lahak. Vse spomladno delo lahko že zdaj izvršimo, razen glavne reznje.

In ravno tu je videti, da delajo mnogi napako, da se najprej lotijo reznje, ker so vajeni najprvo rezati.

V Trški gori in drugje najdemo zato že sedaj veliko vinogradov, ki so obrezani. Ali je to prav? Ne!

Povsod tam, kjer se ni bati ne snega, ne hude zime in ne poznih spomladnih mrazov, je zgodnja reznja na mestu. Da pa k takim srečnim krajem Dolenjska ne spada, ve žalibog vsak Dolenjec prav dobro.

Zato pri nas zgodna reznja ni na mestu. Če trte zgodaj obrežemo, nam tudi zgodaj odženejo. Kaj to pomeni, če pridejo potem hudi pozni mrazi, kakor smo jih imeli sredi aprila 1912 in 1913, je vsakemu predobro znano. In ravno letos, ko je zima tako mila, se je bati poznih mrazov.

Mi na Dolenjskem moramo z vseni sredstvi odganjanje trt zadrževati in eno teh sredstev je — pozna reznja.

Zgodnja reznja je na Kranjskem edino le v Vipavski dolini na mestu in še tu v višjih legah.

Če obrežemo trto že kmalu po novem letu, se celo lahko zgodi, da nam pozebejo trte še po zimi. Če nastopi, kar je pri nas večkrat, januarja ali svečana huda in mokrotna zima, nam lahko veliko očes pozebe že tedaj. Če še niso trte obrezane, se potem pri reznji na to oziramo in pri trtah, kjer so očesa deloma pozebla, puščamo malo daljše šparone, da se izpadek nadomesti. Ako smo bili pa že prej trte pravilno obrezali, ne moremo škode nikakor več popraviti. Obrezane trte pa tudi sploh od vrha doli na očesih raj pozebejo kot neobrezane.

Tudi če pri visokem snegu zajec trtna očesa ogloda, ne moremo na obrezanih trtah nič več popraviti. Če je trta že obrezana, ostanejo v takem slučaju lahko šparoni tudi brez očes.

Pa še druga nevarnost proti prezgodaj obrezanim trtam in to je hud sneg.

Visok, moker sneg nam prav lahko šparone na obrezanih trtah polomi in pridelek celega leta na ta način uniči. Za nas na Dolenjskem velja tedaj pravilo: pozno rezati!

Pod pozno reznjo razumem reznjo v drugi polovici meseca marca ali začetkom meseca aprila tedaj takrat, dokler se trtna očesa še niso pričela napenjati. Taka pozna reznja trti na moči prav nič ne škoduje, na drugi strani pa iz že navedenih vzrokov koristi.

Kdor pa reže še-le takrat, kadar trta že odganja ali — kakor smo videli predlanskem v nekem vinogradu v Trškigori —

takrat ko je trta že ozelenela, ta trti zelo škoduje. Taka reznja je prepozna in trta vsled nje zelo opeša. Taka prepozna reznja je znabiti le izvanredno tu pa tam na mestu, namreč tedaj, če imamo opraviti s trto, ki hudo bujno raste in noče roditi. Če se taki trti na ta način „pusti žilo“, se jo dostikrat ukroti in prisili, da prične roditi, v splošnem pa je taka prepozna reznja trti škodljiva.

Pri nas tedaj najbolj kaže, obrezati vinograd kmalu po sv. Jožefu.

Tu pa imam v mislih le končno ali glavno reznjo, to je ono reznjo, pri kateri narežemo šcape (palce, reznike) in šparone (zavijače, prevezi). Da gre ta glavna reznja hitreje od rok, izvršimo poprej pripravljeno reznjo ali predreznjo.

Ta se pa lahko izvrši dosti poprej, lahko koj po trgatvi, ko listje odpade. To pripravljeno reznjo naj tedaj izvrši vsak vinogradnik, ki tega še ni storil, takoj sedaj.

V čem pa obstoji taka pripravljena reznja? V tem, da na trti porežemo vse to, kar ne rabimo za napravo novih šcapov in šparonov. (Konec prihodnjič.)

Kmetovalcem v uvaževanje.

Vsled mnogo v vojno odpoklicanih delavnih moči bodo nam v prihodnji spomladi in v poletnem času in posebno še, če bo neugodno vreme, ostale kmetijske panoge le slabo obdelane. Skrbimo toraj, da bomo nekatera dela že sedaj v zimskem času odpravili posebno dokler je še brez snega. Letošnjo jesen so naredili gospodarji na njivah mnogo prahe, kar je vse hvale vredno. Tudi s potrebnimi drvami so se vsled ugodne zime preskrbeli. Sedaj nam je skrbeti še, da bomo pripravili za vinograde material za vežnjo trt, kolje i. t. d. Tudi travnike bi se dalo že sedaj mahu očistiti ter odstraniti nehasljivega trnja in grmičevja.

Zelo važno delo je pa, katerega se pri nas zelo pogreša skrb za sadno drevje. Vsepovsodi se vidijo stari sadovnjaki, ki so v sramoto gospodarja zemarjeni. Drevje je z mahom obraščeno, ima suhe in napol polomljene veje ter polno mrčesje zalege. Največ se v tacih sadovnjakih stori, da se gre na pustni dan s kljukcem ali sekuro ter neusmiljeno odseka kakovo polomljeno vejo, namesto, da bi se previdno z vrtno žagico odžagala, rana z nožem obrezala ter s smolo namazala. V večletnih sadovnjakih drevje vsled starosti izumira, zato bodi skrb gospodarja, da na izumrla mesta nasadi mlado, primerno drevje; zato je potreba, da se že sedaj v zimskem času izkopljejo dovolj globoke in široke jame. Pri izkopavanju jam naj velja sledeče pravilo: jama za sadno drevje naj bo globoka 60 do 70 cm, a nikdar pa ni preširoka! Če se sadno drevje zasaja na prostor, kjer je staro drevje rastlo, moramo pomisliti, da je tak prostor izsesan redilnih snovi, zato je treba na novo posajenim drevesom dobro pognojiti, zemljo s kompostom ali drobnim gnojem pomešati, in v tako prirejeno zemljo pravilno vsaditi. Gospodarji in gospodinje, lotite se pravilnega zasajanja sadnega drevja! Od tega slednjega je odvisna poglobitno rast in rodovitnost posajenega drevesa. V to svrhu se želi, da bi se na primernih krajih priredili praktični

poduki o pravilnem zasajanju sadnega drevja. Čas je tudi, da si že sedaj preskrbimo, oziroma naročimo sadna drevesca. Kje, da ga je dobiti najde se med inserati današnjega lista pod naslovom „Krasno sadno drevje“!

Gospodarji in gospodinje, lotite se toraj v obilni meri sadjereje, kajti ta panoga postaja vedno večjega pomena. Žal, da se mora še slišati sledeči izgovor: „Kaj bom drevje sadil, od katerega jaz ne bom nič užival!“ Ta izgovor je naravnost sramoten in naj se ga sramujemo za vedno! Ostanimo sigurno pri tem načelu, da bomo skrbeli zase in za svoje potomce!

V času papirja.

Kakor vse kaže, je brez vsacega dvoma, da doseže papir v prihodnjih časih splošno in največjo vsestransko uporabo, v prvi vrsti pri tovarnah in obrtih, važnost, o kateri se še dosedaj niti slutiti ne da. Papir in njegove izdelke prekošata že sedaj samo še pločevina in kositer (cin) s svojo velekoristno uporabljivostjo. Ne dalo bi se dognati število vseh pločevinastih in kositerskih škatljic, v katerih se razpošiljajo najrazličnejše jestvine po vsem svetu; toda v prihodnosti je pričakovati, da bodo tudi tem in veliko drugim podobnim škatljicam napravili papirnati fabrikati konkurenco.

Obširnost, katero so dosegle v zadnjih letih rastlinske koreninice pri izdelovanju papirja, je naravnost čudovita. — Naprava papirja je silno stara, da, veliko starejša, kakor se domneva. Tudi ni bil človek prvi, ki bi prvi znal s pomočjo koreninic rastlin doseči tvarino in si napraviti iz nje papirju podobno snov. Ko je znani naravoslovec Edwards, ki je živel v 19. stoletju, nekoč zagledal osje gnezdice, je radostno zaklical: „Glejte tukaj papirne celice!“ — In takrat je bil Edwards prepričan, da so bili prvi fabrikantje papirja različne žuželke in mrčesi. —

V današnjem času se je pa že uporaba papirja tako silovito razširila in v tako najrazličnejšem načinu, da smemo opravljeno vprašati: „Katere stvari še danes niso iz papirja, ali kakšna reč bi se sploh ne dala napraviti iz papirja?“ — Akoravno zemlja rodi velikansko množino raznovrstnih surovin, ki so več ali manj vse sposobne pri uporabi za izdelovanje papirja, vendar je pa iznajdba uporabe teh surovin pri izdelovanju papirja zelo nova in tudi zelo draga. Na prvem mestu stojé pač rastline za napravo papirja. Skoraj ni rastline in še manj koreninice, katerih bi se ne dalo uporabljati pri izdelovanju papirja. Popis bi bil preobširen, ko bi hoteli navesti tu vse rastline, katere se uporabljajo dandanes pri izdelovanju papirja; imenovati bi morali malodane vse rastline. Starodavna navada, izdelovati najboljši papir iz cunj, se je morala tudi že umakniti rastlinski snovi. Kajti za izdelovanje žilavega, močnega in trpežnega papirja služijo izključno sedaj le korenine konoplje, lanu, jute, različnih vrst aloje itd. Navaden papir za ovojne potrebsčine pa se napravlja kar iz lesa. V prvi vrsti pride v upoštevanje les iz gozdov Švedije in Norvegije, ki je dohajal v obliki deščic v tovarne. Danes pa zadostuje samo zmleti lesni prah iz omenjenih krajev, kar je za prevažanje veliko primernejše. Papir se je izdeloval

tudi iz neke vrste mahu, ki se je našel na Švedskem v bližini mesta Jönköping. — Nadalje pridejo v upoštevanje za fabrikacijo papirja slama od žita, koruze, stročja itd.

Oglejmo si nekoliko različne papirne izdelke, ki se nahajajo že dandanes v trgovinah. Tukaj pa niti ne pridejo v upoštevanje razni izdelki iz papirne maché, ki spada že v višjo obrtniško umetnost. Imamo že danes papirne robce, ovratnike, predpasnike, okrožnike, zagrinjala pri oknih, pregrinjala pri posteljah, ženska spodnja krila, cape za v čevlje, podplate za obuvalec itd. Špaga iz papirja je posebno razširjena po trgovinah, ker je veliko cenejša od prave vrvice.

V Ameriki služijo že dlje časa izdelki iz papirja celo kot kolesa pri železničnih vozovih. Iz papirne snovi izdelujejo Američanje kadi, v kojih se razpošilja soljeno meso po svetu; nadalje žaklje za žito in moko za transporte čez morje. Da, celo srajce znajo Američanje izdelovati iz papirja; baje vzdržijo takšne srajce celo leto. Te vrste srajca obstoji iz samih tankih papirnatih pol, ki se lahko po potrebi ena pola od druge odluči in se prikaže zopet nova čista plast. Za ceno tacih čudežnih srajev, ki ob enem pozimi grejejo in poleti hladijo, še nismo izvedeli.

Angleži pa uporabljajo že vodovodne cevi iz papirja, stene za kólnice, prevleke pri strehah raznih stavb, pregraje v hišah; tudi pri dekorativnem mizarskem delu rabijo papirne izdelke. Tudi so začeli Angleži izdelovati deževne plašče iz papirja. Ta vrsta papirne tvarine ni samo popolnoma nepremočljiva, ampak je ravnotako nepristopna vsakemu vremenskemu uplivu. To ste dve tako važni lastnosti papirja, da mora ž njima doseči vsestransko svetovno važnost in uporabo in to tudi pri obratih in tovarnah.

Znani so nam že dolgo premični šotori, ki so izdelani velikokrat iz papirne snovi. Vrtnarji se tudi radi poslužujejo iz papirja izdelanih nepremočljivih rjuh za pokrivanje rastlin, da se jih obvaruje pred veliko mokroto in vročino in ravnotako pred mrazom. — Lahko trdimo, da papir nadomešča dandanes v marsikateri obrti že celo les in železo.

Pri obstreljevanju Gorice je bila velika tovarna za papir „Leykam-Josefsthal“, ki leži ob vznožju Podgore, močno bombardirana po Lahih. Tri dni in tri noči so neprenehoma frčale granate na njo. Štirje tovarniški čuvaji pa, ki so edini še ostali tam, so si napravili zavetje in obrambo iz celuloze in velikih papirnatih zavojev (bal) in nobena granata tega „papirnatega obzidja“ ni prodrla. Tukaj se je tedaj papir izkazal kot zanesljivo trdno obrambno sredstvo tudi v vojni.

Najnovejšo poročilo o veliki važnosti in praktični ter koristni uporabi papirja so nam pa prinesli časopisi v božičnih praznikih. To je namreč uporaba starega in nerabnega papirja kot k u r i v o. Seveda bi se ta iznajdba z navdušenjem pozdravljala ob mirnem, nevojnem času kot jako ceno sredstvo; toda dandanes, ko tudi papirja primanjkuje in mu je cena poskočila v enem letu že nad 100 odstotkov, bi prišla takšna kurjava v upoštevanje le še pri tiskarnah in knjigovoznicah, kjer se dobi vedno dovolj papirnatih odpadkov in obrezin. — Star papir se da izvrstno po-

rabiti kot kurivo na ta način, da se ga namaka kacin 24 ur v navadni vodi; iz tega dobro napojena papirja se napravijo z roko okrogle kepe ali pa malo podolgaste štručke ter se morajo sušiti na suhem in zračnem prostoru. Ko so kepe dovolj suhe, so izborno kurivo, ki daje premogu enako gorkoto. —

Kakor gledamo mi v preteklosti leseno, železno in jekleno dōbo, tako lahko pričakajo naši potomci tudi srečno papirnatu dōbo. —

Izredno častno posmrtno odlikovanje padlega junaka.

Že po prvih mesecih pričetka vojne se je na gališkem bojišču odlikoval s posebno hrabrostjo nadporočnik Leopold Stiasny, sin Slovenca, vojaškega nadoficiala Al. Stiasnyja v Inomostu in nečak okrajnega šolskega nadzornika Lud. Stiasnyja v Krškem. Vzel je s svojo kompanijo Rusom skoro vse konje jedne baterije in eden top. Za ta drzni, pogumni čin si je prislužil „vojaški zaslužni križec I. reda“; dobil pa je tudi precej težke rane na obe roki. Ko je čez pol leta ozdravel, pohitel je ves navdušen na „verolomnega“ Italijana. Žalibog ni dočkal popolnega poraza tega sovražnika. Že 28. oktobra p. l. je padel ta pogumni častnik v najzvestejšem splovanju svojih dolžnosti pri odbitju silnega sovražnikovega napada na tolminskih planinah na čelu svoje hrabre kompanije, zadet v glavo; bil je takoj mrtev.

S svojim neustrašenim, hladnokrvnim nastopom je bilo omogočeno odbiti srditi napad, pri čemur je imel sovražnik jako velike izgube na moštvu. Žalibog je ta nenadni napad zalteval tudi na naši strani žrtve: dva častnika in precejšnje število moštva. Zaradi tega junaškega čina je bil mladi častnik priporočen za posebno častno odlikovanje. Pretečene dni so bili njegovi stariši obveščeni o posmrtnem odlikovanju svojega nepozabnega, blagega sina z: „Redom železne krone“.

Blagima slovenskima roditeljema naj boče o prebitki izgubi tako vzglednega, predragega sina tolažljiva zavest, da je junaški pokojnik, posvetivši vse svoje mlade moči vojaštvu, žrtvoval tudi svoje mlado življenje za svojega Najvišjega poveljnika, presvitlega cesarja, za svojo ožjo in širjo domovino.

Padli nadporočnik ima še tri brate v vojni, od katerih sta dva častnika, ki sta bila tudi že oba ranjena; tretji brat je prostovoljec pri tirolskih strelcih. Bratu, poročniku Mirku, je bila prisojena zaradi hrabrega vedenja pred sovražnikom odlika: „Signum laudis“. Matij teh junaških pogumnih sinov je hči, po vsem Dolenjskem dobro poznatega pošteniaka, pokojnega nadučitelja Janeza Novaka, nazadnje službujočega v Šmihelu pri Novem mestu.

Belokranjski vestnik.

Iz Adlešič, 8. jan. Naj sporočim zopet nekaj novic o naših vojaki. 18. novembra umrl je v bolnici za vojaške ranjence na Dunaju Matija Žugelj, posestnik iz Dolenjce h. št. 5., star 38 let. Bil je težko ranjen na ital. bojišču, od koder so ga prepeljali v Ljubljano in od tam na Dunaj. Zapuščena žena, mater in dvoje otrok, katerih najmlajši je star šele pol leta. Bil je mož pošteniak v vsakem obziru in prej več let v Ameriki. Vodstvo bolnišnice je obvestilo njegovo ženo o moževi smrti brzojavno.

30. novembra pa je prejela Marija Kapele iz Purge h. št. 12. uradno sporočilo, da je bil njen mož ubit, gotovo na ital. bojišču, kjer se je nahajal, četudi poročilo tega ne omenja. Uradno obvestilo piše o njem, „da je padel v boju kot junak, vojskujoč se za cesarja in domovino.“ Bil je star šele 28 let in prav izurjen zidar. K vojakom je odšel šele 1. febr. m. l.

Tudi še o nekaterih drugih se sliši, da so padli v vojski, o katerih pa nimamo dozđaj nič gotovih sporočil.

Koliko je dala Bela Krajina tretjega vojnega posojila? Kakor se sliši, nič manj, kakor 578.450 K, toraj precej nad pol milijona kron. Lahko rečemo, da za tukajšnje razmere izredno veliko, kar spričuje, kako je Bela Krajina trdno prepričana, da bo Avstrija gotovo premagala vse sovražnike, vsaj je njena stvar pravična in pravica bo gotovo zmagala.

Lani je bilo v naši župniji rojenih 37 otrok, 18 dečkov in 19 deklic. Med temi je bil eden mrtvorjen, deček.

Umrlo je 18 oseb, 8 moškega in 10 ženskega spola, med temi jih je bilo 7 iz Tribuč. 6 mesecev smo imeli vsaki mesec samo po 1 mrliča, a decembra celo nobenega. Med mrtvimi je bilo 10 otrok starih pod 10 let. Najstarejša oseba je dosegla starost čez 85 let. Ljudje so bili prav zdravi.

Poroke ni bilo nobene, kar se še ni zgodilo, odkar obstoji tukajšnja župnija, to je od leta 1791.

Iz Črnomlja. Da so Belokranjci v burnih časih zvesto čuvali svoj dom in ohranili dedno zvestobo do vere in prestola, pričajo poleg spominov na turške čase tudi dogodki iz francoskih vojsk med letom 1809 do 1812, ko so imeli priliko sijajno izkazati svojo zvestobo do habsburške hiše. — V noči od 8. do 9. oktobra leta 1809 so namreč pridrli Poljanci nad Tančane, naj grēdo z njimi in napadejo Francoze na Vinici, v Metliki in Semicu. — Črnomelj se Francozi niso upali napasti, ker je tam bivala glavna, močna posadka. Poljanci so Dragatušce, ki so bili bolj mirne duše, s silo ščuvali k napadu — nekateri od teh so zbežali v gore, drugi v Črnomelj vprašat skrite avstrijske uradnike, kaj jim je storiti. Medtem so Poljanci, ki so bolj bojovitega značaja, sami izvršili napad, zakar so bili kaznovani 16. okt. l. 1809, ko je general Zuchy (Souchi) požgal Staritrg in Kostel. — Belokranjska Švica, kakor se tudi nazivlje poljanska dolina, je torej poleg turškega meča okusila tudi krutost Napoleonovega nasilstva, čeprav je vse sile napela, da bi se ga otresla.

Dopisi.

Žužemberk. Dvoje presenečenj. V naši fari služita dva moža iz vasi Reber pri vojaki, ki se oba imenujeta Jožef Hrovat. Prvi je pogosto pisal domov, o drugem že dalje ni bilo sledu. Kar dobi žena prvega obvestilo, da leži mož na smrtni postelji v neki bolnici na Ogrskem. Čez par dni ji prineso brzojavko, ki pove, da je mož umrl in kdaj bo pokopan. Mislite si žalost vdove in nepreskrbljenih otrok! Doma opravijo v cerkvi pogrebno opravilo in osmi dan. Čez teden dni pa zopet dobi karto iz bojišča, kjer jo mož povprašuje, zakaj mu nič ne piše. Drugi tega imena nič ne piše.

Drugače, skoro smešno je bil presenečen neki mož pri vojaki. Od doma mu pošlje skrbna žena za praznike potic, klobas in podobnih sladkosti. „Vzveselil sem se, piše domov, ko sem zvedel, da me čaka zavoj na pošti. Toda veselje se je v žalost spremenilo. Ko mi zavoj dostavijo, se mi je odprlo pred očmi polno natlačenega papirja.“ So se menda potice in klobase v papir spremenile. Godi se čudo, kaj!

Stopiče. Preteklo leto se je v naši župniji vršila samo ena poroka, krstov smo imeli 68, mrličev pa 54 doma, 2 pa na polju časti in slave. A niso še minuli prazniki, ko nam „Rdeči križ“ sporoči žalostno vest, da je padel za domovino in cesarja Anton Deželan iz Črnošnjic št. 24., ki je bil pokopan 8. sept. 1915 v Novosiolki pri Olszamici v Galiciji. Ravno sedaj pa zvonovi pojo svojo zadnjo pesem Janezu Klobučar iz St. Jošta št. 14., katerega je 25. dec. 1915 snežen plaz podsl na italijanskem bojišču. Bilo je na sv. dan ob 10. uri zvečer, ko se silni plaz vdere in spodnese 13 mož, dva sta bila takoj mrtva,

drugih ednajst so pa sv. Štefana dan popoludne ob 3. uri ljudje še žive izkopali. Naj še omenim, da je 5. januarja umrl nagle smrti Jožef Blatnik, posestnik in gostilničar v Črnošnjicah št. 21. Prejšnji večer je bil še nenavadno zgodoren in vesel, drugo jutro so ga pa našli mrtvega. Bil je mož pošteniak; vladal je svojo hišo modrostrogo. Čez 30 let je hodil krošnjari na Bavarsko, kjer so ga ljudje visoko čislali. Kakor pogreba matere Ivane, 8. sept. 1915, sta sinova Janez in Alojzij zamudila tudi pogreb očeta, ker bivata ves čas na bojišču.

Iz južnega bojišča piše z dne 21. dec. Janez Bartolj svojim starišem v Birčnovas mej drugim tudi sledeče: Dragi stariši! Želim Vam vesele božične praznike in srečno novo leto, da bi jih veselili praznovali, čeravno mene in brata ni doma... Ni Vam treba misliti, da se mi bogve kako slabo godi... Malo mrza je že res da imamo, toda ob sv. Jakobu bo gotovo boljše... In če bi mene ali brata zadela smrt na bojišču, ne žalujte preveč, saj se bomo na drugem svetu zopet videli, kjer bode gotovo boljše kakor tukaj...

Jaz bodem praznoval božične praznike v moji mali hišici, ki jo rabim kot skrivališče pred dežjem in ostro burjo, katera posebno tukaj dobro brije... In ravno v tej hišici bodem preživel z dvema prijateljema sveti večer... Druzega napada, mislim, da na ta večer ne bomo imeli razven od malih živalic, katerih je pri nas v veliki množini... Gotovo bo pa naš sovražnik nam nekaj poslal za praznike: granate namesto potice in šrapnele namesto tičic... Zvonilo nam seveda tudi ne bo druzega, kakor granate v trde skale; no, pa za enkrat bo že šlo, saj je vojska...

Sovražnik nas večkrat obiskuje z granatami, pa brez posebne škode. Toliko prosim Boga, da mi saj moje „graščine“ ne podere... Da imam pa še vedno dovolj časa za premišljevanje, Vam pošljem tukaj pesmico, ki sem jo sam zložil:

Zares žalostni bodo letos božiči,
ker so v vojski mozje in fantiči.
Sami starčki ste še doma
na praznik svetega Štefana.

Marsikateri stariši bodo letos premišljevali
in po ljubemu sinu žalovali;
ker ga ob božiču ne bo doma,
bodo silno otožnega srca.

Mi pa misli druge imamo:
Letos božičev ne poznamo,
ker moramo v strelskih jarkih bit'
ne moremo se z Vami prav nič veselit'.

Dolg čas je v resnici v jarkih biti
in grdega polentarja stražiti;
ker nič daleč tu pred nam,
ga moramo čuvat noč in dan.

Na svet' večer, ko Vam zvonijo,
nam pa kroglice brenčijo;
pa tudi granate in šrapneli
naznanjajo nam dan veselji.

Če pridemo zdravi kedaj domov,
takrat napravimo božič nov,
da bomo dobro nadomestili,
kar smo med vojsko zamudili.

Zares, dolgo se že borimo
za našo preljubo domovino;
da bi že skoraj konec b'lo,
da se domov povrnemo!

Zdaj pa zdravi oče, mati,
jaz moram pesmico končati;
podajam v duhu vam roko,
dokler se veseli ne vidimo!

Sprejmite goreče pozdrave od Vašega
najmlajšega sina Johana.

Raznotero.

Pomanjkanje mož po sedanjih vojni bode zelo veliko. Podobno je bilo tudi v križarskih vojnah. Sv. Bernard je tačas pisal: „Mesta, vasi in gradovi so brez prebivalcev; sedem žen najde komaj enega moža, toliko je vdov pri še živih možeh.“

Koliko vojsk imamo? Sedanje svetovne vojske se udeležuje trinajst narodov, oziroma držav. Na naši strani so štiri države: Avstro-Ogrska, Nemčija, Bolgarija in Turčija. Na nasprotni strani je devet držav: Rusija, Francija, Italija, Srbija, Črna gora, Belgija, Monaco, Anglija in

Japonska. — Vse te države pa niso vsem centralnim državam napovedale vojske. Nemčiji je napovedalo vojno osem držav: Italija formalno šeni napovedala; Avstriji; devet držav; Bolgariji šest; Turčiji šest; Rusiji štiri; Angliji štiri; Franciji štiri; Črni gori štiri; Srbiji štiri; Italiji tri; Belgiji dve; Monaco dve; Japonski dve.

68.000 mark za izgubljeni nogo. O priliki neke železniške nesreče v North Bernon, Ind., dne 6. sept. m. l. je izgubila 12 letna Katarina Wilder pl. Minkwitz iz Milwaukee levo nogo pod kolenom. Prizadete železniške uprave so izjavile pred sodiščem, da so pripravljene deklici plačati odškodnino 68.000 mark.

Svidenje. Neki dunajski črnovojnik je prišel s fronte na dopust. Ko stopi na kolodvoru na cestno železnico, debelo pogleda, ker prvič vidi ženskega sprevodnika dajati listke. Smeje se pošali: „No, kako se je v par mesecih vse izpremenilo; sedaj so ženske postale celo konduktorji!“ Tedaj se obrne sprevodnica proti njemu. — „Križ božji, saj to je pa moja stara!“ zavpije črnovojnik ter objame sprevodnico. Spotniki so bili ganjeni, nato so pa veselemu svidenju klicali „hoch!“ in „hoch!“

Mladi Edinson, sin velikega iznajditelja, je po vsej priliki zelo mnogostranski talent. Ni le skladatelj in pesnik, marveč tudi tehnik; iznašel je posebne dele za avtomobile in svojemu očetu redno pomaga pri njegovih delih. Tega pa še ne dovolj, je mladi Edinson pred kratkim v New Yorku otvoril majhno operno gledališče — „Thimble Teater“, kjer naj pridejo do besede razvijajoči se ameriški umetniki. Edinson, ki je star sedaj 26 let, si je delo razdelil takole: tretjino časa posveča gledališču, tretjino laboratoriju svojega očeta in tretjino svojemu pisateljskemu delovanju. Piše pod psevdonomom Tom Sleeper.

Cigan podpisal 50.000 kron vojnega posojila. Iz Budimpešte se sporoča, da je ondotni ciganski prvak Jancsi podpisal 50.000 kron vojnega posojila. Ta možakar je bil poprej domači goslar grofov Hadik. Odkar je vojska, so take domače zabave prenehale; zato pa hodi cigan Jancsi s svojim sinom v neko boljšo gostilno, kjer muzicirata in sama pobirata groše od gostov.

Kri kot nadomestek za meso. Nemška mesarska zveza si je zagotovila postopanje za proizvajanje mesnega nadomestka iz krvi. Ta nadomestek se more porabiti kot cenen dodatek k juhi in vsem mesnim jedem, zlasti klobasam. Nemški mesarji se uvedli posebno „vojno klobaso“, ki je pripravljena iz tretjine krompirja, tretjine masti in jeter in tretjine mesnega nadomestka iz krvi.

Domače in tuje novice.

Skupno službo božjo ob nedeljah in praznikih so imeli dijaki v Novem mestu v frančiškanski cerkvi v prejšnjih letih ob osmi uri. Ker pa se je te maše udeleževalo občinstvo v obilnem številu in so bili dijaki v zadevi prostora in nadzorstva močno moteni, se je preložila dijaška maša na deveto uro z željo, da bi bili sami, nemoteni. Slavno občinstvo, zlasti ženske iz okolice, prosimo, naj to upoštevajo in naj nikar ne silijo med učence. — S tem nikogar ne podimo iz cerkve, kakor bi se kdo utegnil pritožiti, ker je v mestu drugih maš veliko na razpolago in druzega prostora v cerkvi dovolj za tiste, ki hočejo biti ravno pri tej maši.

V osmi činovni razred so premeščeni s 1. januarjem profesorji dr. Pavel Kozina in Franc Verbič na I. drž. gimn. v Ljubljani, Jakob Teršan na II. drž. gimn. v Ljubljani, Jožef Germ na drž. gimn. v Novem mestu, Anton Koželj, dr. Ivan Šlebinger, dr. Ernst Geinsberger in dr. Andrej Puschnig na državni realki v Ljubljani.

